

ОСТРОВ БАЛИ – ПОСЛЕДНИЯТ РАЙ НА ЗЕМЯТА

Бистра Величкова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Остров Бали не е островът на Джулия Робъртс, чиято главна роля във филма „Яж, моли се и обичай“ го превърна в комерсиална холивудска дестинация. Бали не е и островът, където сме чували, че често се укриват мафиоти от сенчестия бизнес. Бали не е и островът, който рекламират на страниците на лъскавите лайфстайл списания, където красиви усмихнати двойки пият шампанско на фона на екзотичен плаж с палми. При посещението ни на острова заедно с група приятели, разбрахме, че остров Бали е едно автентично и диво място на другия край на света, което не заслужава да бъде опосредствявано от комерсиалността на холивудските филми и актуалните реклами. Бали е място, което не трябва да бъде превръщано в „модерно“, защото самата дума „модерно“ ни кара да си представяме лъскав мол, бърза кола или последен модел смартфон, а не истинска и дива природа, каквато има на този остров. Неслучайно остров Бали е наричан „Последният рай на земята“, защото е едно от малкото места по света, които са запазили своята природна първичност и девственост. Уви, не съвсем, защото алчната търговска ръка на човека вече се е докоснала до този рай и на места го е превърнала в туристически ад.

Книгата и филмът „Яж, моли се и обичай“ правят остров Бали една от най-популярните дестинации в света

След излизането на бестселъра „Яж, моли се и обичай“ на Елизабет Гилбърт, през 2006 г., в който се разказва как 31-годишна американка търси щастието и баланса в живота си, като се отправя на пътуване до Италия, Индия и Бали, остров Бали стана една от най-популярните дестинации в света. Интересът от западни туристи се увеличава още повече през 2010 г., когато излиза и филмът, базиран на книгата. Остров Бали се превръща в мечтана дестинация за модерните, но объркани хора от Западната част на света, които на пръв поглед имат всичко, но винаги нещо им липсва. И тази липса я търсят възможно най-далеко, а именно на остров Бали. Когато пристигнат там, много от западните туристи,

гледали известния филм, търсят прочутия лечител Кетут Лиар, който предсказваше бъдещето на героинята на Джулия Робъртс във филма. След 2010 г. този лечител става един от най-богатите хора в Бали. Реклами с неговото име има навсякъде из град Убуд, където живее. Разбира се, като типични западни туристи конформисти (макар и идващи от не толкова западната страна България) и нашата група от объркани младежи, ненавършили 30 години, последва маршрута на холивудската звезда и потърси въпросния лечител. В неговия храм, в Убуд, ни посрещна млад мъж, който се представи за сина на Кетут Лиар. Каза ни, че баща му е много възрастен и болен, вече е на над 100-годишна възраст и затова той щял да ни предскаже бъдещето. Той се бил научил от баща си, така че нямало да има разлика от това, което щял да ни каже прочутият Кетут. Е, приехме с неохота отсъствието на „звездата“-лечител от филма и се занареждахме пред откритата шатра пред храма, за да ни „предскажат бъдещето“. На мен ми предсказа, че ще бъда много богата, щастливо омъжена с три деца и съответно много щастлива. После чух, че това предсказа и на други три момичета. Наистина ли всички ще бъдем толкова щастливи? И всички ли имаме една и съща съдба? Или просто човекът, представящ се за син на лечителя Кетут, носи в себе си естествената балийска мъдрост и знае какво искат да чуят хората. Той знае, че всеки има нужда някой да протегне ръката си към него, да погледне върху линиите на живота му, преплитащи се неравномерно върху дланта му, да се усмихне благо и да го увери, че: „Всичко хубаво тепърва предстои“.

Убуд – културната столица на Бали

Не мога да отрека, че за последното лечителят беше прав, хубавите впечатления и

преживявания на остров Бали тепърва предстояха. След като ни предсказаха бъдещето и постигнахме вътрешен баланс и успокоение, започнахме да разглеждаме град Убуд. Градът се смята за културната столица на Бали и е разположен в Югоизточната планинска част на острова. В града има множество хиндуистки храмове, музеи и галерии. Интересен е фактът, че 83% от жителите на Бали изповядват религията на хиндуизма, едва 13% са мюсюлмани и християни, и по-малко от 1% са будисти. Впечатляващ е контрастът с Индонезия – държавата, от която Бали е част, където 87% от населението изповядват религията на исляма и по-малко от 2% – религията на хиндуизма. Именно заради тези религиозни различия много хора възприемат Бали като самостоятелен регион, който няма много общо с Индонезия. Дори островът си има собствена столица – град Денпасар. И действително, това, което може да се види и усети на остров Бали като свобода, гостоприемство и спокойствие, по-трудно може да се усети в останалата част на Индонезия.

Бали е един от 17-те хиляди острова на Индонезия

Бали е един от 17-те хиляди острова на Индонезия. Населението му е 4 хиляди жители, а туристическият бизнес е основен приход в икономиката – 80%. Първият контакт на европейци с остров Бали се случва през 1512 г., когато португалска експедиция акустира на северните брегове. След това Индонезия и остров Бали в продължение на три века и половина са холандска колония, като през този период са били завоювани като колония и от Португалия, Франция и Англия. През 1946 г. холандците обявяват остров

Бали за 13-тия административен център на новосъздадената Държава на Източна Индонезия, конкурентна държава на Република Индонезия. През 1949 г. Холандия признава независимостта на Индонезия. След 1980 г. остров Бали започва да става популярна туристическа дестинация.

„Гората на маймуните“ и танцът „Кечак“

Една от интересните забележителности в град Убуд е естественият резерват с маймуни – **„Гората на маймуните“**, сред който туристите могат да се разхождат свободно. Важно е само да внимавате за вещите, които носите в себе си, защото маймуните са много любопитни и най-безцеремонно ще ви ги вземат, особено ако е нещо за ядене. При нашето посещение в „Гората на маймуните“ станахме свидетели на случай, при който маймуна грабна дамската чанта на една туристка, тръгна да бяга с нея, крещейки, след което застана върху една палма и започна да вади и хвърля вещите от чантата и да крещи, като не позволяваше никой да я доближи. Разбира се, подобни случаи са по-скоро изключение, но човек трябва да внимава.

Когато сте в Убуд, със сигурност не трябва да пропускате да посетите някое от представленията на традиционните балийски танци. Ние имахме щастието да присъстваме на **спектакъл на танца с огън „Кечак“**, известен още като „Рамаянско маймунско песнопение“. Този танц се развива през 1930 г. в Бали и се играе предимно от мъже. Спектакълът представя битка от древната индийска поема „Рамаяна“, която разказва за борбата на божествения принц Рама, който иска да спаси съпругата си Сита от демоничния крал Равана. Притчата е част от санскритската история.

С колело из оризовите тераси

Освен с културните си забележителности и танцови спектакли, Убуд е и мястото, в което са разположени и известните за района оризови тераси и полета. Един от начините да обиколите тази част е с колело. Обиколката се организира от местна туристическа компания с гид. Тя продължава общо 4 часа, през които се изминават 30 километра в сърцето на планинската част на острова и оризовите полета в и около Убуд. По време на обиколката се минава през малки селища, където може да се види как живеят местните, как събират ориз от полетата, как носят големи кошници с кокосови орехи на главите си, как деца с униформи се връщат от училище – пеша или с малки скутерчета, на които се возят по две-три деца, докато някой изтощен работник си почива по обед под някое бананово дърво. Отнякъде се чува кукуригане на петли, слънцето и жегата пък създават усещане за безкрайно лято, някъде на село, което пък от своя страна носи усещането за безметежно спокойствие.

„Насигоренг“ в местна балийска къща

Влизайки в сърцето на местния живот, човек се докосва до автентичната атмосфера и бит на балийците. Чувството е както когато ходиш в някое българско село – срещаш добри, гостоприемни, отрудени хора, бедни, с нелек живот, но въпреки това винаги усмихнати и готови да ти помогнат. Нашата обиколка на оризовите полета завърши с обяд в местна балийска къща, в село, близо до Убуд. Дребна на ръст, отрудена

жена с широка усмивка ни посреща на двора. Тя всъщност е съпругата на нашия гид. Той си изкарва парите с туризъм, а тя му помага, като посреща гостите в дома им. Пригответе трапеза с типични балийски ястия – „Насигоренг“ (специално приготвен ориз върху бананово листо), диня, пилешки хапки на дървени клечки и др. Ние сядаме на земята, пред ниската масичка, отрупана с вкусна храна. До нас забелязваме клетка с два петела, които се оказва, че също служат за изкарване на прехрана на семейството – всяка събота в центъра на селото ги пускат да участват в традиционния бой на петли, на който се правят залагания.

Къщата на домакините ни е стара и порутена, типична селска къща – тоалетната е с дупка, мивката е с маркуч, който трябва да държиш с една ръка, докато се миеш. А точно на излизане от тоалетната зад къщата се вижда кочината на прасе, което, оказва се, нашите домакини угояват специално за хиндуисткия бог Брахма. Мъжът и жената, които ни посрещат в дома си, ни разказват накратко историята си. И двамата са родом от селото Талаланг, в което се намираме, на няколко километра от Убуд. Запознали са се, когато били на 18 г. Вече са на 45 години и имат три деца. Казват, че за съжаление сигурно нито едно от тях няма да учи в университет, защото нямат пари. Споделят ни, че средната заплата в Бали е 200 долара. С тези пари човек може да живее скромно и да оцелява. Това са пари, в които не е включен наем на жилище. Но дори и наемите в Бали за западния (а и за източноевропейския) стандарт не са много високи (около 150-200 долара за самостоятелно жилище).

И в Бали, както и в България чужденците са издигнати в култ

Общувайки с и наблюдавайки балийците, намирам общо между тяхната култура и

нашата, българската, по-специално по отношение на това, че например в една къща често живеят по няколко поколения. Също така, бедният живот е направил хората по-скромни, по-смирени и по-човечни, винаги готови да си помагат едни на други. Като гледам отношението на местните към чужденците, веднага правя аналог с България. И в Бали, и в България чужденците се издигат на висок пиедестал, като някакъв специален вид хора, едва ли не „сврѳх“ хора. В Бали, както и в други азиатски страни, това е особено валидно за „белите“ туристи от Запада, които наистина на някои места се гледат с възхищение, като нещо повече от местните. Цените в Бали са в пъти по-ниски от тези в западните страни, което може би е причината някои от западниците да се чувстват и държат като богаташи тук. При някои от туристите се наблюдава самодоволство на човек, който има пари, дошъл е от цивилизования Запад да разгледа бедните къщи, да се докосне до автентичната „мизерия“ (както самите те я наричат), в която живеят местните, да направят снимки и след това да се приберат в модерните си и добре развити западни държави... За първи път именно на остров Бали се почувствах щастлива от това, че идвам от малка и бедна страна от Източна Европа. Почувствах, че именно този ми произход ми помага много повече да разбере местните хора, начина им на живот и ежедневната борба за оцеляване... Така ги почувствах и по-близки до сърцето си.

Семяняк – типичен морски курорт, но на Индийския океан

След посещението на културната столица Убуд, нашата група се насочи към най-южната част на остров Бали, където се намира един от известните крайокеански курорти – Семяняк. Първото ми впечатление беше, че курортът много прилича на повечето летни курорти по света – барове, ресторанти, магазини за всякакви сувенири, блъсканица от хора... Казаха ми, че на острова имало курорт, който бил още по-натоварен с туристи и пълен с още повече барове – курортът Кута.

Ако в Убуд човек може да се докосне поне малко до автентичната култура на балийците, то на Семяняк може просто да отиде на плаж край Индийския океан и да пие разноцветни коктейли. Семяняк прилича на типично лятно курортно място, подобно на нашите курорти край Черно море или тези в Гърция, Турция и Испания. Плажната ивица е широка и дълга, вълните на океана са много по-големи от морските. Въпреки лятната курортна атмосфера, не мога да кажа, че Семяняк ме грабна с нещо по-специално, особено предвид факта, че почти по никакъв начин там човек не се докосва до местния

живот и култура. Курортът е направен така, че да забавлява туристите, и цялата обстановка и атмосфера е леко кичозна, както е на повечето летни курорти по света.

Островите Гили – колите са забранени, официалният транспорт е с каруци

След няколко дни потеглихме към островите Гили. Те се намират на около два часа път с лодка от Бали и представляват три малки острова с имената – Гили Траванган, Гили Мено, Гили Еър. Думата „гили“ на местния език означава „малък остров“. Най-големият от трите острова е Гили Траванган – по дължината си е 3 километра, а на ширина е 2 километра. Населението му е едва 1500 души. Интересното е, че тук законът забранява всякакви моторни превозни средства – коли и скутери. Единственият начин за придвижване е пеша, с колело или с „Кидомо“ – малка каручка, водена от коне.

Лодката ни акустира на брега на Гили Траванган, където няма оборудвано пристанище. Лодката спира директно на пясъка. За да слезеш, трябва първо да стъпиш във водата до колене, след това човек от екипажа ти хвърля багажа от горе. Вървиш по пясъка навътре към сушата и виждаш наоколо местни хора от острова, как носят тежки торби с цимент на рамената си – пренасят ги от лодки и кораби към брега, хвърлят ги на купчини, и след това се връщат за още.

Малко след купчините с циментови торби, започва една прашна, неасфалтирана улица, която се оказва, че е главната улица на острова. По нея се разминават малки каруци с коне, които превозват туристи или багаж; колела профучават бързо измежду пешеходците и местните деца, които тичат голи и боси с весели викове. Цялата картина е толкова нереална, толкова далеч от модерния свят, с който така сме привикнали, че

изведнъж човек сякаш се пренася в някакъв филм от миналото. Именно заради това откъсване от модерния свят и цивилизацията идват много туристи на островите Гили. Там попадеш в една друга реалност, която всъщност е най-естествената природна среда – с палмови и бананови дървета, безкраен океан и ярко слънце. На този малък остров няма молове, натоварен градски транспорт, напрежение, стрес, всичко е едно малко парче земя, което можеш да обиколиш пеша за около час. Парче земя, в което можеш да избягаш от целия свят и да се изгубиш сред буйните палми и девствените безлюдни плажове, да посрещаш изгреви и залези, докато пиеш свеж сок от току-що откъснат кокосов орех.

Ако ви доскучаят изгревите и залезите, и абсолютното спокойствие на островите Гили, можете да отидете с лодка в открито море и да се гмурнете с шнорхел, да разгледате подводния животински свят, да погалите костенурка под водата и да погледнете в безкрайността на океана, който изглежда толкова дълбок надолу, колкото е високо небето нагоре. Там, във водата, ще се почувствате като в центъра на безкрая и странното е, че това ще ви донесе едно приятно чувство на равновесие. Ще ви донесе успокоението, че сте видели всичко и целият смисъл на живота ви е напълно ясен. Докосването до истински дивата природа винаги създава това особено чувство на пълнота и удовлетвореност.

Вулканите – защитата на природата срещу човека

Островите Гили, както и онази автентична част в Убуд на остров Бали, с оризовите полета и хиндуистките храмове, са наистина като последния рай, останал на земята. Но човекът е алчно същество. Като разбере, че някъде има рай, бързо го намира, за да го развали в стремежа си да го направи „повече“ рай (примерите са претоварените с туристи кичозни курорти Семиняк и Кута, където е пълно с барове и евтини забавления). Макар комерсиализирането на курорта (от части вследствие на холивудски филми) да е добре за туризма и икономиката на острова, то не е добре за природата и за запазването на автентичния дух и култура, които са най-интересни за чужденците. Но човекът така и не се научава, че когато посегне към природата или се опита да променя „рая“, така че да има материална изгода от това, природата му отвръща с най-жестоката си сила. През 2015 г. изригна вулканът на Ломбок (остров близо до Бали), който изхвърли големи облаци пепел и блокира полетите от и за Бали. В края на ноември 2017 г., вулканът Агунг на Бали изригна силно и за близо седмица черният облак от пепел в небето спря хиляди полети и

множество туристи не можеха да се приберат по домовете си. Подобни бедствия оказват негативно влияние върху туризма на острова. Това явно е начинът на природата да каже на хората, че нещо не правят както трябва, че някъде е изгубен балансът в света, че никой не е повече човек от друг, а всички са едно цяло. И това, че някои получават по-големи заплати от други, че имат пари за по-скъпи екскурзии и дрехи, че живеят в западната и съответно по-добрата част на света, от всичко това природата не се интересува, защото, когато ни сполети природно бедствие (например избухване на вулкан), всички разбират, че са равни – част от една и съща природа, от една и съща земя, от един и същи ад и рай.

